

În curând, de același autor la Editura Nemira:

Café au lait

JULIAN BARNES s-a născut în Leicester, Anglia, în 1946. A studiat la City of London School între 1957 și 1964, apoi la Magdalen College, Oxford, absolvind (cu onoruri) în 1968 secția de limbi moderne. După încheierea studiilor, a lucrat ca lexicograf pentru *Oxford English Dictionary* timp de trei ani. Din 1977, a devenit redactor literar și a semnat recenzii în *New Statesmen* și *New Review*. Între 1979 și 1986 a realizat cronicile de televiziune, mai întâi pentru *New Statesmen* și apoi pentru *Observer*.

Opera lui Julian Barnes numără peste cincisprezece volume de proză și eseuri, cariera sa literară fiind încununată de numeroase premii și distincții: Somerset Maugham Award pentru *Metroland* (1981), Geoffrey Faber Memorial Prize (1985), Prix Médicis pentru *Papagalul lui Flaubert* (1986), E.M. Forster Award (decernat de American Academy and Institute of Arts and Letters, 1986), Gutenberg Prize (1987), Grinzane Cavour Prize (1988), Prix Femina pentru *Trois* (1992). A fost de trei ori finalist la Booker Prize: în 1984 pentru *Papagalul lui Flaubert*, în 1998 pentru *Anglia, Anglia* și în 2005 pentru *Arthur & George*. Statul francez i-a acordat în 1988 titlul de Chevalier des Arts et des Lettres, în 1995 a fost numit Officier de l'Ordre des Arts et des Lettres, iar în 2004 a primit titlul de Commandeur de l'Ordre des Arts et des Lettres. De asemenea, în 1993 Fundația FVS i-a acordat Shakespeare Prize, iar în 2004 a fost recompensat cu Premiul Statului Austriac pentru Literatură Europeană. În prezent locuiește la Londra.

În 2011, i-a fost decernat Man Booker Prize pentru romanul *Sentimentul unui sfârșit* (Editura Nemira, 2013).

JULIAN BARNES tristeți de lămâie

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză
MIHAI MOROIU

NEMIRA

Cuprins

COLIVIA DE FRUCTE	7
ISTORIA LUI MATS ISRAELSON	37
LUCRURI PE CARE LE ȘTIU	69
IGIENĂ	91
A DOUA REPREZENTAȚIE	111
1 SANKT PETERSBURG	113
2. CĂLĂTORIA ADEVĂRATĂ	116
3 CĂLĂTORIA DIN VIS	124
4 LA IASNAIA POLIANA	129
VIGILENȚĂ	133
COAJĂ DE COPAC	155
SĂ VORBIM FRANȚUZEȘTE	175
APETIT	203
O SCURTĂ ISTORIE A TUNSULUI	221
LINIȘTEA	249

Colivia de fructe

Când aveam treisprezece ani, am descoperit un tub de cremă anticoncepțională în dulapul din baie. În ciuda unei suspiciuni generalizate că orice lucru care mi se ascundea avea probabil de-a face cu desfrâul, nu mi-am dat seama la ce-ar putea folosi acel tub storcit. Vreun unguent împotriva eczemei, a căderii părului sau chiar un antirid. Dar textul tipărit cu litere mărunte, cojite câteva, mi-a dezvăluit ceea ce n-aș fi vrut să știu. Părinții mei încă o făceau. Mai rău, când o făceau, încă existau șanse ca mămica mea să rămână gravidă. Ei bine, de neimaginat! Eu aveam treisprezece, iar sora mea șaptesprezece ani. Poate că tubul era foarte, foarte vechi. L-am presat cu degetul mare și m-a cuprins deprimarea când conținutul a cedat rapid. Am atins capacul, care părea să se deșurubeze ca uns. Probabil că apăsasem fără să vreau cu cealaltă mână, că m-am și pomenit cu crema țâșnindu-mi în palmă. Cum să mi-o imaginez pe mama utilizând produsul respectiv, sau mai degrabă parcurgând întreaga procedură, căci obiectul din mâna mea

evident făcea parte dintr-o trusă mai cuprinzătoare. Am adulmecat pasta cu iz de petrol. Ceva între cabinet medical și garaj, mi-a trecut prin minte. Revoltător.

Asta s-a petrecut acum mai bine de treizeci de ani. Uitasem de întâmplare până astăzi.

Îi cunosc pe ai mei de când mă știu. Afirmatia aceasta este absolut evidentă, îmi dau seama. Dar să vă explic. Pe când eram copil, mă simțeam iubit și protejat, răspunzând la rândul meu în maniera cuvenită, prin convingerea firească în indisolubilitatea legăturii părintești. Adolescența mi-a adus blazarea tipică și falsa maturitate, dar nu peste nivelul acceptat. Am plecat de-acasă fără să sufăr vreo traumă și nu am lăsat niciodată să treacă multă vreme fără să luăm legătura. Am oferit nepoți, câte unul de fiecare sex, compensând devotamentul surorii mele pentru cariera ei. Mai târziu, am purtat conversații responsabile cu părinții – cu mama, de fapt – despre crizele bătrâneții și despre cât de practice se dovedesc casele cu un singur nivel. Am organizat o masă cu prilejul celei de-a patruzecia aniversări a căsătoriei lor, am inspectat locuințe unde se oferea și asistență, am discutat despre testamente. Mama mi-a spus până și ce dorește să se întâmple cu cenușa. Trebuia să duc urnele pe un vârf de stâncă de pe Insula Wight, unde, am dedus, își declaraseră unul altuia iubirea prima oară. Cei prezenți aveau să împrăstie în vânt rămășițele lor pământești, și pescărușilor. M-am surprins de pe acum îngrijorat de ce aș fi putut să fac cu urnele goale. Nu se prea cuvenea să le arunci de pe stâncă, în urma cenușii; și nici nu se făcea să le păstrezi ca să ții în ele, nu știu, țigări de foi sau

biscuiți de ciocolată sau decorațiuni de Crăciun. Și nici nu mergea să le înfunzi într-un coș de gunoi din parcare de pe insulă, pe care mama, prevăzătoare, o încercuise pe o hartă a Institutului Național de Cartografie. Insistase să mi-o strecoare odată, când tata nu era în cameră, iar eu îi confirmam periodic că o țin la loc sigur.

Îi cunosc bine, vă dați seama. De când mă știu.

Pe mama o cheamă Dorothy Mary Bishop, iar numele ei de fată a fost Heathcock, la care a renunțat fără regrete. Tatăl meu este Stanley George Bishop. Ea s-a născut în 1921, el în 1920. Au crescut în ținuturi diferite din West Midlands, s-au întâlnit pe Insula Wight, s-au așezat la marginea Londrei și, ajunși la pensie, s-au mutat undeva la granița dintre Essex și Suffolk. Viața lor a fost sedentară. În timpul războiului, mama a lucrat în biroul cadastral al comitatului și tata în RAF. Nu, nu a fost pilot de vânătoare sau ceva pe aproape; talentul lui s-a manifestat în domeniul administrației. Apoi s-a angajat în autoritatea locală și a urcat, cu timpul, la rangul de adjunct al directorului executiv. Îi plăcea să spună că el este responsabil de toate lucrurile pe care le considerăm că se întâmplă de la sine. Esențiale, dar neapreciate: era un tip ironic și așa prefera să se prezinte.

Karen s-a născut cu patru ani înaintea mea. Amintirile copilăriei îmi revin sub formă de mirosuri. Griș cu lapte, cremă de ouă și lapte, pipa tatălui, săpunul de rufe, parfumul mamei înainte să participe la cina și dansul Masonilor; izul de slănină strecurându-se prin podele, iar eu tolănit în pat; clementinele fierbând vulcanic, în vreme ce afară pământul era bocnă; noroiul amestecat

cu iarbă uscându-se pe ghetetele de fotbal; scaunele din piele roasă ale Mini Morris-ului nostru și praful de cărbune acru pe care îl puneă tata pe foc, ca să ardă mocnit. Toate aceste mirosuri reveneau, ca și ciclul meteorologic imuabil, mirosul școlii, al plantelor din grădină și al vieții de familie. Prima izbucnire purpurie a florilor din planta agățătoare; vestele împăturite în sertarul de jos; pastilele de naftalină; văturaiul cu gaz. În zilele de luni, casa noastră pulsa în ritmul mașinii de spălat rufe, care avea obiceiul s-o ia din loc și să umble razna pe podeaua bucătăriei, urlând și cabrându-se, înainte de a arunca, la intervale imprevizibile, prin furtunurile ei groase și maronii, nenumărați litri de apă cenușie și fierbinte, care șiroiau scuișând prin chiuvetă. Numele producătorului, menționat pe insigna metalică, era Thor. Zeul tunetului stă și mormăie la margine de suburbie.

Presupun că ar trebui să încerc să vă ofer o idee oarecare despre caracterul părinților mei.

Cunoscătorii considerau că mama ar avea mai multă inteligență naturală decât tata – un om masiv, durduliu și cu burtă, cu vene împletite pe dosul palmelor. Spunea despre el însuși că are oase grele. Nu știu dacă greutatea oaselor poate varia. Probabil că nu; probabil că zicea asta doar ca să ne amuze pe noi, copiii, sau ca să ne uluiască. Putea să pară greoi, când degetele sale groase zăboveau asupra carnetului de cecuri, când fixa din nou firele în ștecăr, cu manualul amatorilor de reparații deschis în fața sa. Dar copiilor le place ca unul dintre părinți să fie lent: lumea adulților li se pare atunci mai puțin imposibilă. Tata mă ducea la Londra, ca să-mi

cumpere kituri de construit aeromodele (alte mirosuri: lemn de balsa, lac colorat, cuțite metalice). Pe atunci, un bilet dus-întors pentru metrou era marcat cu o linie desenată, dar fără perforații; partea pentru dus ocupa două treimi din bilet, întorsul o treime – împărțire a cărei logică nu am înțeles-o niciodată. În orice caz, tatăl meu se oprea când ne apropiam de barieră la Oxford Circus și cerceta biletele din palma sa mare, cu o nedumerire blândă. Eu le culegeam sprinten, le rupeam de-a lungul liniei, puneam treimile de întoarcere înapoi la el în palmă și prezentam țănoș restul biletelor amplexatului însărcinat să le colecteze. Aveam nouă sau zece ani și eram mulțumit de dexteritatea mea; acum mă întreb dacă nu cumva tata se prefăcea, totuși.

Mama era organizatorul. Deși tata și-a petrecut întreaga viață asigurându-se că toate se desfășurau bine în mica lor așezare, odată ce intra în casă și închidea ușa din față, se supunea unui alt sistem de control. Mama îi cumpăra haine, ne organiza viața socială, supraveghea prestația noastră școlară, întocmea bugetul, hotăra cum să ne petrecem vacanțele. În public, tata se referea la mama numind-o „guvernul” sau „înalta autoritate”. Însoțea întotdeauna aceste expresii cu un zâmbet. „Aveți nevoie de gunoi pentru grădină, domnule, calitatea întâi, bine putrezit, convingeți-vă singur, domnule, puteți pune mâna să vedeți!” „Mă duc să văd ce are de zis guvernul”, obișnuia să răspundă tata. Când îl rugam să mergem la un miting aviatic sau la crichet, spunea: „Haide să ne adresăm unei autorități mai înalte.” Mama reușea să curețe firimiturile de pe sandvișuri fără să piardă vreodată din umplutură: o dulce armonie între palmă și cuțit. Avea

câteodată limbă ascuțită, ceea ce eu puneam pe seama frustrărilor acumulate din gospodărie; dar se și mândrea cu talentele ei domestice. Când îl sâcăia pe tata, iar el îi zicea să nu-l mai sâcăie, îi răspundea: „Bărbații nu pomenesc de «sâcăială» decât atunci când e vorba de un anume lucru pe care nu vor să-l facă.” Aproape zilnic se ocupau de grădinărit și au ridicat împreună o colivie de fructe: stâlpi cu bile de cauciuc la capete, plase și întărituri care să țină la distanță păsări, veverițe, iepuri și cârțițe. Capcane subterane pentru limacși. După ceai, jucau scrabble; după cină, preferau cuvintele încrucișate, apoi se uitau la știri. O viață ordonată.

Acum șase ani, am observat la tata o vânătaie mare, chiar deasupra tâmpiei, lângă linia frizurii. Se îngălbenise pe la margini și-și păstrase culoarea indigo în centru.

– Ce-ai pățit, tată?

Ne aflam în bucătărie. Mama deschisese o sticlă de vișină și tocmai îi lega un șervețel în jurul gâtului, ca să nu se scurgă vreo picătură – tata nu turna cu toată precizia. M-am întrebat întotdeauna de ce nu toarnă chiar ea, ca să facă economie la șervețele.

– A căzut, nerodul bătrân.

Mama a strâns nodul exact cu forța cuvenită, căci ea, mai mult decât oricine, știa că un șervețel se rupe dacă tragi prea hotărât de el.

– Te simți bine, tată?

– Sunt în cea mai bună formă. Mi-e martor și guvernul.

Mai târziu, când mama spăla și noi doi ne uitam la snooker la televizor, l-am întrebat:

– Cum s-a întâmplat, tată?

– Am căzut, a răspuns, fără să-și dezlipească ochii de pe ecran. Ha, am fost convins că o s-o zbârcească, ce știu tinereii ăștia? Imediat le scapă bila în oală, nu-și iau nicio măsură de siguranță, este?

După ceai, părinții mei jucau scrabble. Am spus că mă mulțumesc să privesc. Mama a câștigat, așa cum se întâmpla de obicei. Dar ceva din felul în care juca tata, oftând ca și cum soarta i-ar fi pus la dispoziție litere care pur și simplu nu pot conviețui, m-a îndemnat să gândesc că nici nu se străduia.

Presupun că este momentul să vă povestesc despre sat. De fapt, este mai degrabă o răscruce, unde vreo sută de oameni locuiesc într-o vecinătate formală. Există un triunghi verde din care automobilistii neglijenți au tăiat câteva felii; o primărie; o biserică unde nu se mai oficiau slujbe; un adăpost de beton în stația de autobuz; o cutie poștală cu fantă meschină. Mama spune că magazinul sătesc este „bun pentru lucrurile esențiale”, ceea ce înseamnă că oamenii se folosesc de el atât cât să-l ferească de faliment. Cât despre vila lor pe un singur nivel, este mare și lipsită de personalitate. Structură din lemn, podele din beton, geamuri duble: stil cabană, ca să folosim un limbaj de agenți imobiliari – acoperiș țuguat, cu un spațiu vast de depozitare, pentru bastoane de golf ruginite și pături electrice scoase din uz. Unicul motiv convingător ca să locuim aici, pe care l-a oferit vreodată mama, este că la trei mile există un centru foarte bun de congelatoare.

La trei mile în direcția opusă există și un club de mână a doua al Legiunii Britanice. Tata obișnuia să se